

Riigimees ja teadused

Lennart-Georg Meri

29. märts 1929–14. märts 2006

Juba ammust aega pole Eestis teadlase ja poliitiku suhted laabunud teineteist usaldavas mõistmises. Ikka on (sageli poolharitlastest) poliitikud väga tahtnud teadlastele näpuga näidata, mida need tegema peavad. Nii, nagu on kirjutanud Betti Alver 1939. aastal: *Kuid sõber, tea: nüüd vaim on vardas / ja väntab härg.*

Õnneks on Eesti poliitikute hulgas leidunud ka riigimehi. Neist silmapaistvaim oli Lennart Meri: mees, kes adus loodus- ja humanitaarteaduste täisseost.

Mõnegi noore teadlase, ehk ka Lennart Meri kujunemisele jättis jälje Eesti noorte teadlaste kompleksekspeditsioon Kamtšatkale 1960. aastal. Lennarti kaaslased olid seal geoloogid, geograafid, zooloog, botaanik, mükoloog, maalikunstnik ja kinooperaator. Septembris, ühise töö lõppedes, läks Lennart koos kunstnik Kalju Polliga Kamtšatka peaaegu asustamata põhjaossa, Korjakkiasse. Seal ehk saigi tõsise alguse ta teadustöö etnograafia ja kultuuriantropoloogia alal, mille tulemusi teame nii raamatute kui ka filmidena. Meie loodusteaduslikud tulemused ilmusid kena kogumikuna, mis tsiteeritavuse poolest maailmas oli ilmselt üks tollase Eesti tipp.

Ekspeditsioon sai tollaegses vohava bürokraatia ja usal-

FOTO: HANS ROOSIPUU

damatuse õhkkonnas teoks Meie Lennarti lausa uskumatu korraldustöö viljana. Mitte midagi selletaolist ei olnud toona teada terves NSV Liidus. Paraku oli Venemaa Kamtšatka oma tuumarelvadega raketibaaside ja tuhandeid kilomeetreid laiade keelualadega hell piirkond, kus ka väikerahvaste etnoloogiline uurimine tundus ehk poliitiliselt kahtlasena.

Järgmisel aastal aset leidnud teisest Kaug-Ida ekspeditsioonist võttis osa küll juba 19 inimest (nende seas ka siinsamas meenutatav kunstnik Edgar Valter), ent päev enne väljasõitu keelduti peamisele organiseerijale

Lennartile andmast piiritsooni sõitmiseks vajalikku miilit-saluba. Ekspeditsiooni ülemaks määrati tema asemel üks iseäralise elulooga bioloog, kellel oli ülesanne korraldada L. M. vahistamine juhul, kui see püüab loata kaasa sõita.

President Lennart Meri akadeemilise nõukogu (1994–2001) 28 koosolekul olid Eesti hariduse, meie võimaliku *Nokia*, demograafia jt. probleemide kõrval kõne all ka alusteadused, inimese kui liigi evolutsioon, eluslooduse kaitse. Ta ei olnud seal suuniste andja ega oma mõtetele heakskiidu ootaja, vaid teadlasest kaasamõtletaja. Mõtletaja, kes nägi eri teadustes koos enam kui nende summat.

ERAST PARMASTO